

ข้อปฏิบัติการใช้ยา (ตอนที่ 2)

ภญ.สมทรง สักดิ์ศรี

ฝ่ายเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราช

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ถาม นอกจากยาแก้หวัด แก้แพ้ มียาใดที่ต้องระวังในการรับประทานอีกหรือไม่

ตอบ มียาจำพวกกระตุ้นประสาท หรือยานอนหลับ ซึ่งก็มีข้อควรระวังเช่นเดียวกัน เพราะว่าในบางครั้งผู้ป่วยรับประทานยานี้ติดมากเกินไปบางทีตื่นขึ้นมาฤทธิ์ยายังไม่หมดทำให้เกิดอาการมึนงง อาจจะมีอาการง่วงเหลืออยู่ เวลาที่ขับรถหรือทำงาน เกี่ยวกับ เครื่องจักรจึงต้องระวัง มีข้อควรระวังอีกคือ ยาทุกชนิดไม่ควรรับประทาน พร้อมกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะแอลกอฮอล์จะไปเสริมฤทธิ์ของยาทำให้เป็น อันตรายได้

ถาม การใช้ยาภายนอกมีข้อควรปฏิบัติอย่างไร

ตอบ การใช้ยาภายนอก ประการแรกคือ ยาผิวหนัง อาจจะเป็นน้ำ เป็นครีม หรือเป็น ผง เป็นขี้ผึ้ง ก่อนจะใช้ยาจำพวกนี้ ต้องให้บริเวณผิวหนังที่จะใช้สะอาด จึงทาหรือ โรยยาลงไป ขี้ผึ้งก็ให้ทาบาง ๆ การที่ทาหนา ๆ ไม่ทำให้เกิดประโยชน์ เป็นการสิ้น เปลืองโดยเปล่าประโยชน์

ถาม การใช้ยาเหน็บ มีวิธีอย่างไร

ตอบ ยาเหน็บ บ้านเราเป็นเมืองร้อน บางครั้งได้รับยา ไปถึงบ้านมันเหลวก่อนที่จะนำ ไปเหน็บ เราต้องทำให้ยาแข็งก่อนที่จะใช้ อาจจะแช่ในตู้เย็น หรือแช่ในกระติกน้ำแข็ง แล้วจึงลอกกระดาษออกแล้วก็เหน็บเวลาจะเหน็บต้องอยู่ในท่านอน มือที่จะเหน็บ ต้องสะอาดเหน็บเข้าไปให้ลึกที่สุด

ถาม นอกจากยาที่กล่าวมาแล้ว ยาภายนอกยังมีอะไรบ้าง

ตอบ มียาหยอดตา หยอดหู ข้อปฏิบัติในการใช้ก็ต้องล้างมือให้สะอาดก่อนจะหยอด ตา โดยเฉพาะยาดาก่อนหยอดมือต้องสะอาดมาก ๆ ถ้าเป็นยาพวกขี้ผึ้งให้บีบยา ประมาณครึ่งเซนติเมตร คลึงเบา ๆ อย่าให้ปลายหลอดถูกกับตา เสร็จแล้วปิดจุกให้ แน่น และถึงแม้จะปิดจุกแน่นอย่างไรก็ตาม ยาที่เปิดจุกแล้ว ไม่ควรใช้เกิน 1 เดือน และยาน้ำให้หยด 1-2 หยด ยาดาก่อนใช้ร่วมกับผู้อื่นยาหยอดหูก่อน ใช้ให้ทำ ความสะอาดหู โดยใช้สำลีเช็ดบริเวณภายในหูอย่าให้ลึกจะไปโดนหู ส่วนในหยอดตา 4-5 หยด เอียงศีรษะทิ้งไว้ครู่หนึ่ง ตั้งศีรษะตรงเข้ดตาส่วนที่อาจจะไหลออกมาให้ สะอาด

ถาม ขอเรียนถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีใช้ยาอมได้ลิ้น

ตอบ ยาประเภทนี้ระบุมานำให้อมได้ลิ้นจะรับประทานไม่ได้จะสังเกตว่าเวลาอมยานี้จะรู้ สึกซ่า ถ้าไม่ซ่าแสดงว่ายามีฤทธิ์ การเก็บยาประเภทนี้ก็ต้องระวังให้อยู่ในขวด สีนํ้าตาล อย่าให้ถูกแสง ปิดจุกให้แน่นและเก็บไว้ในที่เย็น เพราะยานี้ส่วนใหญ่จะเป็นยาเกี่ยวกับ โรคหัวใจจึงควรระวังเป็นพิเศษ

ถาม กรณีที่ลืมรับประทานยาบางมื้อ จะไปเพิ่มจำนวนยาในมื้อต่อไปได้หรือไม่ หรือในกรณีที่หลับไปก่อนจะทำอย่างไร

ตอบ ห้ามเพิ่มยาหรือรับประทานซ้ำ อาจจะทำให้ได้รับยาเกินขนาด มากเกินไปเป็น อันตรายได้

ถาม เด็กที่รับประทานยายาก ถ้าพ่อแม่จะผสมยาในนมได้หรือไม่

ตอบ ยาที่ผสมกับนมได้มีเพียงบางชนิดที่ผสมไม่ได้ เช่นยาที่เข้าหลักพวกบารุง โลहित ยาเตตราไซคลิน ถ้าผสมนมจะไม่ได้ผล การที่จะเอายาไปผสมนม ยังมีข้อ เสียว่าถ้าเด็กดื่มนมไม่หมดก็จะได้รับยาไม่ครบตามขนาด ที่ต้องการ ถ้าจะเอายาผสมนม ก็ต้องให้เด็กดื่มนมให้หมด แต่ทางที่ดีแล้วอย่าผสมดีกว่าการให้ยาถ้าผู้ป่วยนอนหลับ ก็เลื่อนเวลาไปนิดหน่อย ให้ผู้ป่วยตื่นก่อน แต่ถ้าผู้ป่วยมีอาการรุนแรง ก็ต้องพยายามให้ผู้ป่วยตื่นก่อน แต่ถ้าผู้ป่วยมีอาการรุนแรงก็ต้องพยายามให้ผู้ป่วย ได้รับประทานยาตรงตาม เวลาไม่เช่นนั้น โรคจะไม่หาย

ถาม จะทราบได้อย่างไรว่ายาเสีย

ตอบ ยาที่เปลี่ยนสี หรือรูปร่าง ไม่ควรรับประทาน เพราะอาจจะเสื่อมคุณภาพ หรือ มีสารแปลกปลอมเกินขึ้นซึ่งอาจจะ เป็นพิษได้ ยาที่ตกตะกอน ตัวยาแข็งไม่กระจาย ก็ไม่ควรรับประทาน เพราะจะทำให้ได้รับยาไม่ตรงตามขนาดที่ต้องการ ยาเม็ดหรือ แคปซูลที่เปลี่ยนสี เม็ดเคลือบแตก มีลายเกิดขึ้น ก็ไม่ควรใช้เช่นกัน นอกจากนี้ยัง สังเกตอายุของยาได้จาก ฉลากด้วย ถ้าไม่มีอายุบ่งไว้ ให้ดูวันผลิตถ้าเกิน 5 ปี แล้วไม่ควรใช้

ถาม วิธีเก็บยาที่ถูกต้อง

ตอบ หลักใหญ่ของการเก็บยาคือ ไม่ให้ถูกแสง ความชื้น เก็บในขวดสีน้ำตาล ปิดฝา ให้แน่นอย่าให้ถูกแสงแดดพวกที่ ระเหยได้ง่ายต้องปิดฝาให้แน่น พวกวัคซีน เช่น วัคซีน โรคกลัวน้ำ บาดทะยัก ต้องเก็บไว้ในตู้เย็น อุณหภูมิที่เก็บยาจะ ระบุไว้ที่ฉลาก ด้วย เก็บยาให้พ้นจากมือเด็ก อยู่ในตู้ปิดมิดชิด เพื่อป้องกันเด็กเข้าใจผิดว่าเป็นลูก กวาด หรือน้ำเขียว น้ำ แดง แล้วจะหยิบไปรับประทาน

.....